

1985. MÁJ 21

YBL MIKLÓS ÉPÍTŐIPARI MŰSZAKI FŐISKOLA
GÉPÉSZETI KAR, DEBRECEN

SZILÁRDSÁGTAN

I.

Összeállította:
KASSAI LÁSZLÓ
adjunktus

39

KÉZIRAT

KLTE MFK Könyvtára
DEBRECEN

TANKÖNYVKIADÓ, BUDAPEST, 1977

Tartalomjegyzék

1.	Bevezetés	3
1.1.	A szilárdságtan alapfogalmai	3
1.2.	A szilárd és merev test statikájának kapcsolata	4
1.3.	A szilárdságtan feladata	5
1.4.	Szilárdságtani vizsgálatok szempontjai	6
2.	A feszültségek elmélete	7
2.1.	A feszültség fogalma	7
2.2.	A feszültségállapot fogalma. A feszültségvektor komponensei	8
2.3.	A τ feszültségek dualitásának tétele	10
2.4.	A feszültségi állapot meghatározása	11
3.	Feszültségállapotok	13
3.1.	Egytengelyű feszültségállapot (Húzott rud feszültségállapota)	13
3.1.1.	Egytengelyű feszültségállapot számító vizsgálata ...	13
3.1.2.	Gyakorlati alkalmazás	16
3.1.3.	Mohr-féle feszültségi kör egytengelyű feszültségi állapot esetén	17
3.2.	Kéttengelyű feszültségállapot (Síkfeszültségi állapot)	20
3.2.1.	Síkfeszültségi állapot számító vizsgálata	20
3.2.2.	Mohr-féle feszültségi kör síkbeli feszültségállapot esetén	25
3.2.3.	Gyakorlati alkalmazás	28
3.3.	Háromtengelyű feszültségállapot (Térbeli feszültségállapot)	30
3.3.1.	Térbeli feszültségállapot számító vizsgálata	30
3.3.2.	Mohr-féle feszültségi kör térbeli feszültségállapot esetén	30
3.3.3.	A síkbeli feszültségállapot, mint a térbeli feszültségállapot különleges esete	32
4.	Alakváltozási állapot	34
4.1.	Alakváltozás és alakváltozási állapot	34
4.2.	Síkbeli alakváltozási állapot	36
4.3.	Az alakváltozási összetevők meghatározása	36

4.4.	Főirányok és főnyúlások	40
4.5.	Az alakváltozás Mohr-köre	41
4.6.	Térbeli alakváltozási állapot	43
5.	A fizikai egyenletek (Anyagtörvények)	45
5.1.	Hooke-törvénye	45
5.2.	A σ és τ feszültségek okozta alakváltozások	49
5.3.	Összefüggés E , G és μ között	51
6.	A szilárdságtani feladatok megoldásának általános menete	54
6.1.	De Saint-Venant elv	54
7.	Rud alaku testek vizsgálata egyszerű igénybevételek esetén ...	56
7.1.	Huzás és nyomás	56
7.1.1.	A feszültség és az alakváltozás számítása	57
7.1.2.	A függőleges rudat saját súlya terheli	58
7.1.3.	Változó keresztmetszetű rudak	60
7.1.4.	Egyenszilárdságú huzott rud	61
7.1.5.	Statikailag határozatlan feladatok	63
7.2.	Érintkezési feszültségek	66
7.3.	Hőokozta feszültségek	68
7.3.1.	Egyenletes felmelegítés	68
7.3.2.	Egyenlőtlen felmelegítés	68
7.3.3.	Gyakorlati feladat az egyenletes felmelegítésre ..	70
7.3.4.	Gyakorlati feladat az egyenlőtlen felmelegítésre ..	71
7.4.	Nyírás	73
7.5.	Sikidomok másodrendű nyomatéka	75
7.5.1.	A másodrendű nyomatékkal kapcsolatos tételek ..	76
7.5.2.	Gyakorlati feladatok	79
7.5.3.	A sikidom főtengelyei	81
7.5.4.	A tehetetlenségi kör	83
7.5.5.	Gyakorlati alkalmazás	84
7.5.6.	Az inercia sugár	86
7.6.	Egyenes tiszta hajlítás	87
7.6.1.	Az egyenes tiszta hajlításra igénybevett rud keresztmetszeteiben keletkező feszültségek és az alakváltozás meghatározása	87
7.6.2.	A feszültség képletének részletesebb vizsgálata ..	95
7.6.3.	Az alakváltozás részletesebb vizsgálata	97
7.6.4.	Gyakorlati feladatok a hajlított tartóban ébredő feszültség meghatározására	98
7.6.5.	A rugalmas szál differenciálegyenletének alkalmazása	102
7.6.6.	Statikailag határozatlan feladatok	106

7.7.	Csavarás	109
7.7.1.	Kör-, és körgyűrű- keresztmetszetű rudak	109
7.7.2.	A csavarásra terhelt hengeres rud feszültségi állapota	112
7.7.3.	Téglalap keresztmetszetű rudak csavarása	114
7.7.4.	Hengerelt tartók csavarása	116
7.7.5.	Gyakorlati feladatok a csavart rudban ébredő feszültség kiszámítására	117
7.7.6.	Statikailag határozatlan feladatok	119
7.8.	Rugalmas testek stabilitása	122
7.8.1.	A kihajlás jelensége	122
7.8.2.	Az Euler-féle kritikus erő	123
7.8.3.	Az Euler-féle kritikus feszültség	128
7.8.4.	Tetmajer kísérleti vizsgálatai	130
7.8.5.	Méretezés kihajlásra	132
7.8.6.	Gyakorlati alkalmazás	133
8.	Feszültségek számítása összetett igénybevételek esetén	135
8.1.	Egyirányú összetett igénybevételek	136
8.1.1.	Az excentrikus húzás. Erő a fősíkban	136
8.1.2.	Húzás és hajlítás	138
8.1.3.	Excentrikus nyomás. Erő a fősíkban	139
8.1.4.	Az excentrikus húzás (vagy nyomás) általános esete	141
8.1.5.	A keresztmetszet magja	143
8.1.6.	Ferde hajlítás	144
8.2.	Többirányú összetett igénybevételek	147
8.2.1.	Hajlítás és nyírás	148
8.2.2.	A τ feszültségek középpontja	154
8.2.3.	A nyíróerő befolyása a hajlított egyenes rud alakváltozására	157
9.	A határfeszültségállapotok elmélete	159
9.1.	A torzító munka elmélete (Huber-Mises-Hencky elmélet)	159
9.2.	Mohr határfeszültségállapot elmélete	160
9.3.	Határfeszültségállapot elméletek összehasonlítása	164
10.	A szilárdsági méretezés alapjai	166
10.1.	Méretezés előírt biztonságra	168
10.2.	Méretezés teherbírás alapján	169
10.2.1.	Hajlított rud és csavart rud teherbírása	170
10.3.	Méretezés határigénybevételre	173

